

Веселка

ЖУРНАЛ

ДЛЯ ДІТЕЙ

THE
RAINBOW
a Children's
Magazine

РІК XXVI
ЛИСТОПАД 1979
Ч. 11 (302)

РОЗГАДАЙМО!

ЯКА ЦЕ ПІСНЯ?

Уклав З. Івасиків

РЕБУС

Відчитайте слова відомої стрілецької пісні.

НЕ ПОКАРАЄ

Батько: — Розуміється, що не випущую тебе за те, що ти не зробив!

Син: — Гарезд! Я не зробив задачі!

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК З ЧИСЛА „ВЕСЕЛКИ” ЗА ЖОВТЕНЬ 1979 р.: а) Літерою „р”; літерою „о”. ЗАГАДКА Ведмідь. ЩО ЦЕ? а) пИріг-пОріг; б) світЛО. ЯКІ ЦЕСЛО-ВА? Мама, рама, мапа, папа, пава, кава, лава, каса, маса, пара, кара, жаба, баба. ДИВНІ БУДИНКИ: трамвай. АК-РОСТИХ: Вітер.

КУТОК *назва*

ПОДІЛІТЬ ЧИСЛО!

493

Це число не дається поділити числом сім. Чи можете переставити цифри цього числа так, щоб можна було поділити його числом сім?

ТРЮК З ПЛЯШКОЮ НА МОЛОКО Й ДОЛЯРОМ

Поставте пляшку на молоко „догори ногами” на од-нодоларовий банкнот. Заставте своїх друзів усунути банкнот не доторкаючи ані не перекидаючи пляшки. Як це зробити, скажемо вам у наступному числі „Веселки”.

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода” заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія. Річна передплата становить у ЗСА — 8.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Для членів УНС 5.00 дол. Ціна окремого числа 75 центів. Ціна подвійного числа — 1.00 долар.

„THE RAINBOW” — „VESELKA”

Обкладинка роботи — Івана Бриковича

Published monthly, except May to August Bi monthly at Jersey City, New Jersey.

30 Montgomery Street — Jersey City, New Jersey 07302
Subscription \$8.00 per year. UNA members \$5.00 per year.

Entered as Second Class at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:
Ярема Козак — Осінні листки

БЛАГОСЛОВІТЬ!

Ілюстрація М. Дмитренка

Благослови, небес Владико,
пожертву, чесну і велику,
Народних Лицарів, що в бій
відважно йдуть за нарід свій!
Благослови, Ісусе Христе,
любов до волі, серце чисте —
вони ж ідуть на ворогів
за милих друзів і братів.

Благослови, Пречиста Мати,
зусилля їх тверде, завзяте,
благослови їх рани, біль
і краплі крови серед ніль.
Благослови на чесний бій
Героїв, Юрію святий,
і перемогу їм подай
за Нарід свій, за Рідний Край!

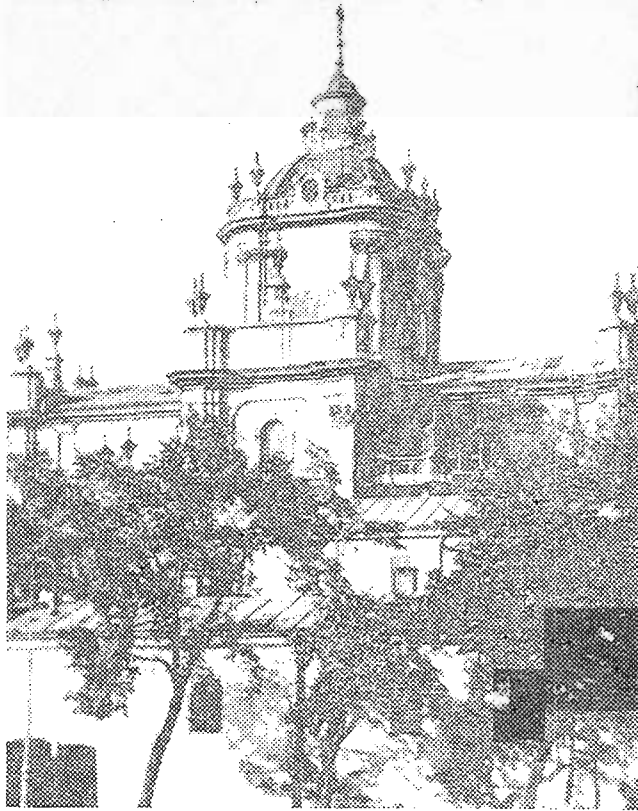
Архистратиже Михаїле,
Ти відвертай ворожі стріли,
ворожі орди зупиняй,
щоб не топтали Рідний Край!
Охороняй повстанські чати
і військо, вірне та завзяте,
що не здимає зброї з пліч,
що на сторожі день і ніч.

Благословіть, усі Святії,
Борців тих подвиги й надії
і дайте їм найбільший дар:
проміння волі з-поза хмар,
щоб їх зогріла Божа ласка,
здійснилась Листопаду казка,
щоб звеселіли Київ, Львів
у шумі рідних прапорів.

Володимир Перелясевич

ЛИСТОПАДОВІ РОКОВИНИ

На світліні бачите катедру св. Юра у Львові, побудовану в 1744-64 роках на місці давньої церкви й монастиря ще з княжих часів. Святоюрська

гора, що височіє над Львовом, була свідком багатьох історичних подій, які відбулися в столиці Західної України. Одною з таких подій

була облога Львова козацькою армією гетьмана Богдана Хмельницького, другою — відновлення української державності в Галичині по довгих роках неволі під пануванням Польщі (1340-1772), а потім Австрії (1772-1918).

Сталося це після того, як Австрія програла першу світову війну, і різні поневолені нею народи заявили свою волю жити незалежним життям.

1-го листопада 1918 року дзвони катедри св. Юра сповістили радісну новину — проголошення незалежної західно-української держави. На вежі львівської ратуші замайав на листопадовому вітрі український національний прапор. За прикладом Львова пішла вся Галицька Земля.

В обороні відновленої Української Держави та її столиці Львова згинуло багато українських воїнів-стрільців. Їх тіла спочивають на Янівському і Личаківському цвинтарях, у Львові.

У листопаді згадуємо також великого українця — Митрополита Андрея Шептицького, що проживав у Митрополичій палаті на горі св. Юра. Митрополит був великим приятелем українських дітей, зокрема пластової молоді.

День 21-го листопада присвячений пам'яті 359 українських воїнів-героїв, розстріляних більшовиками у 1921 році під містечком Базаром. Ці воїни попали в більшовицький полон під час т. зв. Другого Зимового Походу, що мав на меті визволити Україну з-під червоного окупанта. Цей похід відомий також п. н. Льодового Походу.

Місяць листопад багатий на пам'ятні дні й події з історії українського народу. Не забуваймо їх!

ЧОРТИК — НЕВДАХА

(Святомиколаївська сценка на 3 відслони)

ПЕРША ВІДСЛОНА

Край парку, кущики. Здала видно будинки, чути гудки авт. Біля хідника стоять дві дуже подібні скриньки. На одній є наклеєний напис „Скринька на листи”, а на другій — „На відпадки”.

ЧОРТИК: (випізає з дірки в землі й обтріпується). Вузька дірка з пекла! Немало я намучився, поки сюди протиснувся. Але, хвала Люциперові, я вже на землі! Треба зараз братися до роботи! (Розглядається, побачив скриньки). Ось стоять дві скриньки! Певно до першої діти кидають листи до Святого Миколая, а до другої люди зносять усяку непотріб. (Подумав). Ага, вже знаю, що зроблю! (перемінює на скриньках написи). Чудово! Тепер усі листи підуть до сміття, а по полудні прийдуть смітарі і все це вивезуть на смітник за містом. А поштар з поштового авта буде дивуватися і сердитися, що в скриньці на листи якесь лахміття, а ні одного листа!

(Голоси з-за паштунків: „А куди йдеш, Івасю?” — „До поштової скриньки.” — „Я також!” — „То ходім разом! Ось вона тут недалеко”).

ЧОРТИК: Хтось іде! Треба сховатися! (Ховається за кущем).

ІВАСЬ і КОСТИК: (входять з ковертами в руках).

ІВАСЬ: Ось поштова скринька!

КОСТИК: Чи ти добре листа заадресував?

ІВАСЬ: (показує листа) Ось дивись! Написано ні пером, ні олівцем, а найгрубшою чорною крейдою: „До Святого Отця Миколая в небі”.

КОСТИК: І я так само! Але я ще дописав: „Летунською посилкою і реєстровано з власноручною довідкою відбору”.

ІВАСЬ: Це не конечне.

КОСТИК: Але й не шкодить! А що, як чорти пробуватимуть викрасти пошту?

ІВАСЬ: Нема чого боятися! Пошту заберуть ангели і занесуть просто неба. Ну, кидаймо! *(Обидва хлопці кидають свої листи до скриньки).*

ІВАСЬ: А що ти, Костику, ще там маєш під пахою?

КОСТИК: Зношені старі штани і куртку. Мама казала, щоб я кинув до сміття. *(Кидає вузлика до скриньки „На відпадки“).* Може мені Святий Миколай принесе новий одяг?

ІВАСЬ: Я також цікавий, що мені принесе. Щоб тільки різка мені не дісталася... Ну, побачимо! *(Обидва виходять).*

ЧОРТИК: *(виходить з-за куца).* Чудово! Все йде, як по маслі! Тільки ж, як я покажуся дітям, коли в мене і ріжки, і хвіст? *(Приклав палець до чола).* Ага! Вже знаю! *(Добуває зі скриньки старі штанці, куртку і дірявий кашкет).* Тільки надіти на себе — і я буду вже не чортик, а якийсь там Гавриш чи Манько з тутешнього передмістя. *(Починає натягати на себе одяг, наслухає).* О, чути гамір! Хтось іде! Треба знов ховатися за куц. *(Утікаючи за куца, по дорозі підтягає на себе штанці, спотикається).*

(Надходить гурт хлопців і дівчат, кожне держить у руці коверту).

АНДРІЙ: *(показує рукою).* Ось і скринька, на листи. Не треба помилитись, бо є ще друга, на сміття! За яку годину приїде поштове авто. Ще раз перегляньте листи, чи немає якої помилки, щоб не соромитися перед Святим Миколаєм за себе і за нашу школу.

(Діти добувають з коверт листи і собі півгolosом читають).

ДЕМКО: Я написав без помилки.

МАРКО: А ну, Демку, прочитай, як ти написав!

ДЕМКО: *(ховає листа за себе).* А нащо тобі знати?

ГАЛЯ: Він певно всі гріхи приховав, а так себе вихвалив, щоб дістати найбільшого дарунка! *(Діти сміються).*

ДЕМКО: А візьми ти, Марку, та й прочитай свого листа, якщо ти такий праведник!

МАРКО: Думаєш, що боюсь? Прочитати можна! Я написав правду. Ось послухайте! *(Розгортає листа).* Святий Отче Миколаю! Хотів би я бути добрий хлопець, але не все це мені вдається. Часом бувало так назбиткуєш, що й мама сердиться, і тато за ременця помагається, і вчителька в школі головою похитує... Раз я в школі так пустував, такі переверти витворив, що вчителька тата викликала. Але то все той чортік винен, що до гріха доводить. Але я, Святий Отче, таки хочу бути добрий хлопець, за всі гріхи каюся і обіцєю поправитися.

АНДРІЙ: А хто з вас признався перед Святим, що рідної української цурався, нею навіть з своїми братами-сестрами і друзями не розмовляв? Кажіть!

(Хвилина мовчанки).

АНДРІЙ: Мовчите — всі!?

ДАНЬКО: Ні, не всі! Але я не читаю українських книжок. Чортик мені підказував, що читати — очам шкідливо. Краще по вулиці бігати.

УЛЯНА: Стривайте! *(показує рукою)*. Здається, хтось там, за кущем, стоїть!

ГАЛЯ: Я чула, як пчихнуло!..

ЧОРТИК: *(виходить з-за куща)*. Добридень, друзі! Я до поштової скриньки іду, листа кинути, та й почув вашу розмову. Всі, бачу, на чортика нарікаєте.

ДІТИ: А хіба він на зло не наводить?

ЧОРТИК: Він нашіптує — це його повинність. Але хто тих підшептів слухає?

ДІТИ: *(знов мовчать, опустивши голови)*.

ЧОРТИК: *(вибухає чортячим реготом)*.

АНДРІЙ: *(виступає наперед)*. Стривай, хлопче, чи хто ти там є! Надходить свято Отця Миколая, і ми всі хочемо поправитись. Ми листи до Святого Угодника пишемо, каємося на письмі, заяву власним підписом підтверджуємо.

ЧОРТИК: *(продовжує сміятися)* І що з того?

МАРКО: Не смійся, незнаний парубче! Краще скажи, чого в тебе крізь дірку в кашкеті один ріжок вистромився?

ЧОРТ: *(перестає сміятися, накрив долонею ріжку на голові)*.

ДІТИ: Справді! Скажи!

ОСИП: А якби так подивитись на його штани, чи там часом і хвіст крізь дірку не висувається? *(Зчиняється галас, сміх, і серед цього галасу Чортик утікає за сцену)*.

МАРКО: Це таки справді був чортик!..

АНДРІЙ: Хай йому хрін! Таких, як він, тепер багато по світу волочиться. Діти, день Святого Миколая незабаром, а ми ще листів не вислали.

ГАЛЯ: Ось скринька! Кидаймо листи!

(Діти підходять чергою і вкидають листи до скриньки з написом „Листи“, потім гомонячи півголосом виходять).

ЧОРТИК: *(підкрадається вже без хлоп'ячого одягу і знов переміщує написи на скриньках. Тихцем сміється)*. Ось як! Листи до Святого Миколая вже тут *(показує скриньку)*, а за годину опиняться на міському смітнику. *(Плеще в долоні)*.

(Враз спалахніло світло і на сцену виходять три ангели. Чортик скорчився з ляку в кутку сцени).

1 АНГЕЛ: Виберіть, посестри, листи до Святого Отця Миколая!

2 АНГЕЛ: *(підносить покришку від скриньки „Листи“)*. Тут нема нічого!

3 АНГЕЛ: *(заглядає до скриньки „На відпадки“)*. Тут є листи! Не паперове сміття, а такі коверти з марками. Хтось помилився...

1 АНГЕЛ: А, може, це чортикова витівка... Він тут був. Виберіть листи і зараз занесіть їх до Ангела-Секретаря. Він уже чекає на них. *(Ангели вибирають листи і виходять. Чортик спровола підводиться і розчаровано дивиться їм у слід)*.

ЧОРТИК: *(до глядачів)*. От які!

Заслона

ДРУГА ВІДСЛОНА

(мур-огорожа, над воротами великий напис „Рай“). Чути спів пташат і пагідну інструментальну музику. Біля воріт стіл, оподалік приготовані санки, лещата, ковзани. На мурі велика афіша „Зустріч св. Миколая з дітьми відбудеться 19 грудня“.

(Входять Ангел-секретар і його чотири ангели-помічники, несуть кіш, повний листів).

АНГЕЛ-СЕКРЕТАР: *(ставши за столом)*. Ось листи до Святого Миколая. Я їх прочитав, а ви їх упорядкували.

АНГЕЛИ-ПОМІЧНИКИ: Так ми і зробили, ангеле-секретарю, поділили їх на окремі жмутки.

АНГЕЛ-СЕКРЕТАР: Гаразд! Сідайте за стіл! Кладіть листи перед собою! Ось перший жмуток. Про що там діти пишуть?

1 АНГЕЛ: Пишуть, що дуже люблять Святого Миколая і тішаться, що надходить його празник. Вони такі скромні, що не просять дарунків.

АНГЕЛ-СЕКРЕТАР: А що в другому жмуті?

2 АНГЕЛ: Діти пишуть: „Ми радіємо, що загостить до нас Святий Миколай і принесе нам гарні подарунки. Ми їх нетерпляче очікуємо.“ Є й такі, що подають, чого собі бажають: чоколадок, ляльок, літаків, ракет. А про свої гріхи анічирк!

АНГЕЛ-СЕКРЕТАР: Це такі, що не пишуть усю правду. Люблять Святого за дарунки... А що в третьому жмуті?

3 АНГЕЛ: Тут я зібрав листи від так званих „грішників“. Признаються, що не все були чемні і порядні — чи в дома, чи в школі. Але вони обіцяють Святому Миколаєві поправитися. Деякі додають, що „такі напевно“. Один хлопець пише: „Забожуся, що не послухаю чортика, який все мені шептав: „Таж приємніше лежати в теплій ліжку, ніж іти до церкви на ранішнє богослуження“.

АНГЕЛ-СЕКРЕТАР: Святий Миколай не дає дітям дарунків за те, що вони були чемні і добрі. Дарів Святого Миколая не можна купити доброю поведінкою. Діти мають бути добрі і чемні також і без дарунків. Святий Миколай обдаровує дітей своєю ласкою за те, що їх люблять. Він любить навіть тих, що не завжди були добрі, бо сподівається, що вони поправляться. Він тішиться тими, які йому замі признаються до своїх грішків, але й щиро обіцяють проганяти чортика від себе. Це щирі діти, вони навіть не просять про подарунки, бо не знають, чи Святий Угодник їм простить.

4 АНГЕЛ: Як було б добре, якщо б усі діти це знали. А то є такі, що дуже чемні, слухняні і ласкаві — але тільки на один тиждень перед святом Миколая або й ще коротше.

АНГЕЛИ: Ми їм приснимось і в снах їм це скажемо.

АНГЕЛ-СЕКРЕТАР: Авжеж! А тепер пора до роботи! У небесній крамниці ціла гора дарунків — їх треба приготувати до перевозу на землю. *(Ангели зникають за воротями раю. Чути голос пугача. Із-під складаних на купу лежат висувається обережно Чортик).*

ЧОРТИК: Ось я тут! Хоч трохи страшно, бо небо за порогом, але я таки здобувся на відвагу, *(До публіки)*. Хочете знати, як я дістався сюди? Звіявся вихор з метелицею, мене піднесло вгору, і я зачепився за хмару. А на хмарі приїхав сюди. І ще хочете знати, чого мені тут треба? Хочу якнайбільше нашкодити Святому Миколаєві та його ангелам, бо треба в пеклі скласти звіт перед нашим батьком, Люципером. А вчора мені ніяк не повезло, я був кругом невдаха... *(Зупинив погляд на мурі біля воріт)*. Ось на мурі афіша! *(Читає)*. „Зустріч Святого Миколая з дітьми відбудеться 19-го грудня”. Стривайте, я це зараз „виправлю”! *(Добуває з-за пазухи підклеєний папір з чітким написом: „Відкликано через непогоду” і наклеює його впоперек афіши)*. Ха-ха-ха! *(Підтанцьовує)*. Ангели прочитають, що „відкликано”, і повірять, що Святий Миколай не поїде на землю, бо там зима, сніг, мороз, а він старенький змерзне. *(По хвилині)*. Але ні! Ангели розпитають у Святого, і вся брехня вийде наверх. Краще, як я заберу цю афішу на землю, дам помножити на зірках, і мої брати-чортики понаклеюють їх у ночі по всіх мурах у парафіях і школах. Святий Миколай прийде, а дітей — нема! Ха-ха-ха! *(Підкрадається, здирає з муру афішу, згортає її у трубку і грає на ній якусь веселу мелодію, пританцьовуючи)*.

АНГЕЛ-СЕКРЕТАР: *(прочиняє ворота зсередини)*. Що це? Чути в повітрі смолою і чадом. *(З чотирьох сторін сцени виходять чотири ангели з кропилами в руках)*.

1 АНГЕЛ: Хто тут?

ЧОРТИК: *(затремтів, афіша випала в нього з рук, скорчився)*. Не... не... нема нікого! *(Ангели обступили чортика)*.

2 АНГЕЛ: А, це Чортикі! Що ти тут робиш?

ЧОРТИК: Та нічого!

3 АНГЕЛ: Дивіться! Він украв афішу з муру. Ось вона лежить у нього під ногами!

ЧОРТИК: Я не винен! Я хотів лише прочитати, бо без окулярів здалека не бачу... Взагалі, я хотів тільки подивитись і вже готувався стрибати на землю.

АНГЕЛ-СЕКРЕТАР: *(від воріт)*. Якщо він каже, що не винен, то треба його на дорогу „поблагословити”.

ЧОРТИК: Як? Різками?

1 АНГЕЛ: Свяченою водою.

(Ангели вимахують кропилами, Чортик з вигуками „Ой, пече!” підскакує, заступається руками, вигинається, врешті виповзає низом поміж двома ангелами і втікає).

Заслона

ТРЕТЯ ВІДСЛОНА

ЧОРТИК: *(стоїть на середині сцени і, розвівши руками, говорить до публіки)*. Бідний я чортик-невдаха! Нічого доброго для пекла не вдіяв. Нема ради!.. Святий Миколай таки приїжджає. Треба забиратися, бо дуже страшні сті ангельські кропила. *(Розглядається по підлозі)*. Десь отут є моя дірка до пекла. Ага, вона отут! *(Влізає в дірку і гукає)*. До побачення за рік!

За сценою починається спів, світло заливає сцену. В супроводі ангелів входить Святий Миколай) і розпочинається роздача дарунків.*

Кінець

*) В цьому місці Святий Миколай може виголосити до дітей коротке слово, залежне від обставин.

„ПОСМІТЮХ”

Вернувшись зі школи, Івась пообідав і вийшов на провулок. Провулок розділював городці та доми при двох суміжних вулицях. Обабіч провулка стояли гаражі для авт. Тудюю люди також виводили на прогулянку своїх песиків.

На середині провулка Івась побачив цвяха. Цвях був короткий, але мав широку головку. Івась подумав, що такий цвях міг би легко встромитися в шину колеса від авта, проколоти гумову кишку і випустити з неї повітря. Це могло б трапитись і татовому автові, що стоїть отут у гаражі.

Зігнувся і підняв цвяха. В ту саму хвилину побачив другого цвяха, що лежав недалеко. На тому ще не кінець, бо за кілька кроків від нього лежали ще два цвяхи. Івась почав уважно приглядатися, чи перед його гаражем нема ще більших таких небезпечних цвяхів.

Цвяхів не було, зате увагу Івася привернув до себе голосний сміх.

— Що, Івашку, подобалися тобі старі ржаві цвяхи на вулиці? Не маєш кілька центів на нові цвяхи з крамниці? Посмітюх! Посмітюх!

То глузували з нього два сусідські хлопці, близнюки, Тимко і Стецько. То були не дуже чемні хлопці. Їх знала вся околиця. Вони завжди шукали нагоди комусь дошкулити, поглумитися з нього, поглузувати.

Івась мовчки вернувся на свій задвірок і кинув цвяхи до бочки на сміття.

На другий день Івась почув на провулку якісь голосні вигуки. Виглянув із хвіртки і побачив авто, в якому одне колесо „сіло”. Біля авта стояв батько Тимка і Стецька й оглядав колесо, з якого втекло повітря.

— Ну, чи бачив хто таке? — гукнув невдоволено. Порозгублювали цвяхи, що проїхати не можна. Хлопці, вилізайте з авта! Тепер не поїдемо — треба змінити колесо!

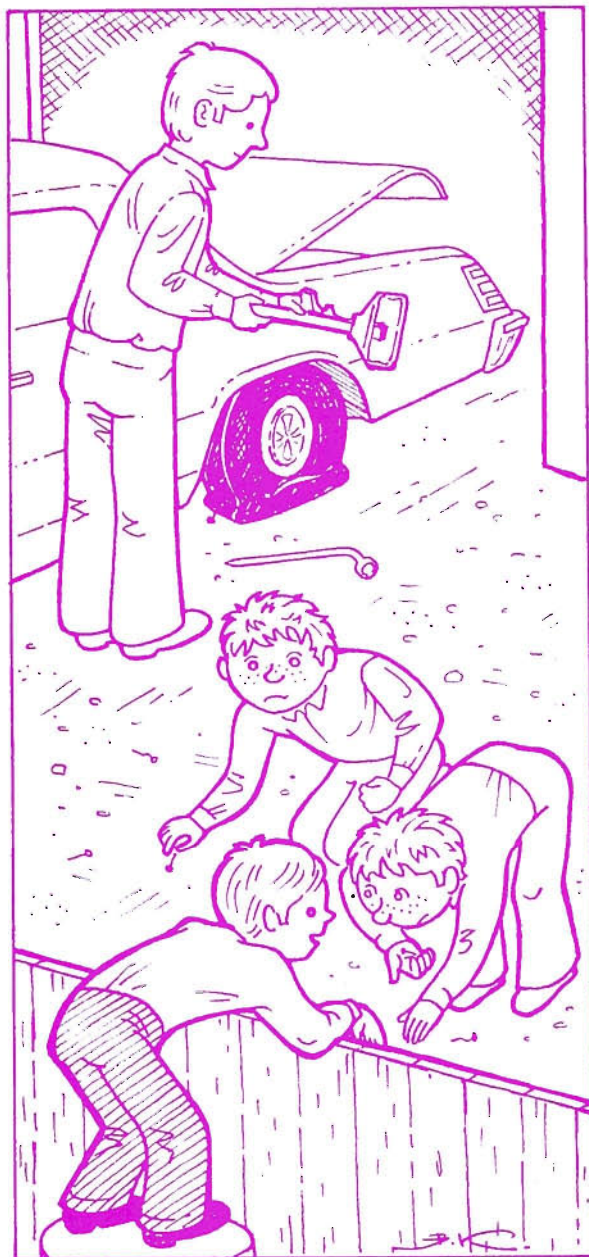
Коли Тимко і Стецько вийшли з авта, батько сказав:

— Пройдіться тим часом по провулку і позбирайте ті капосні цвяхи, бо їх тут, здається, є більше!

Тимко і Стецько не були раді такій роботі, але годі було не послухати тата. Ішли провулком і деколи згиналися, підіймаючи цвяхи. Коли зрівнялися з Івасевим городцем, Івась запитав:

— А що, хлопці, не маєте кілька центів на нові цвяхи з крамниці, а збираєте старі на вулиці?

Однак посмітюхами їх не назвав, бо в його словах не було глузування, а тільки дружній жарт.

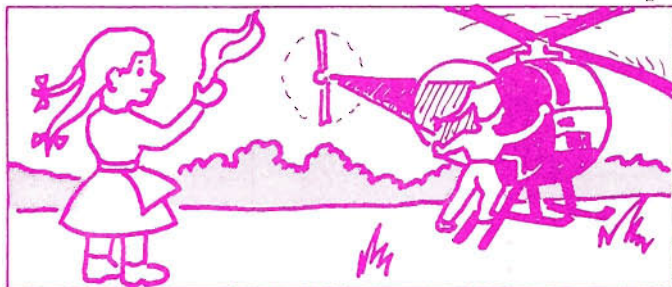

Хлопці напівсоромливо засміялися. Івась пристав до них, і вони утрюх продовжували шукати цвяхів.

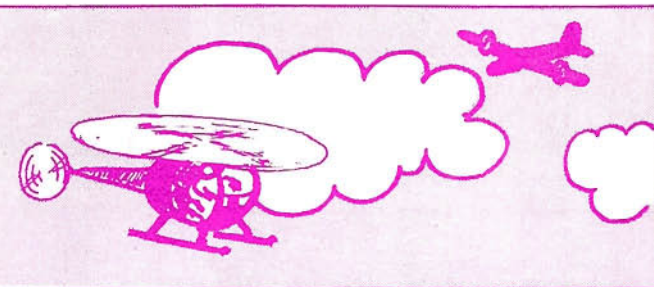
Пояснення-словничок: **цвях** — nail; **провулок** — alley; **встромити** — to drive in; **шина** (від авта) — tyre; **ржавий** — rusty; **близнюки** — twins; **дошкулювати** — to bother, to annoy; **глумитись, глузувати** — to taunt; **задвірок** — backyard; **хвіртка** або фіртка — gate; **капосний** — nasty.

Гюґа Діада

Звідкись вертолет з'явився,
На галяві приземлився.

Гномик миттю в нього сів
Та й угору полетів.

Розглядається хлопчак:
Звідкілясь летить літак.

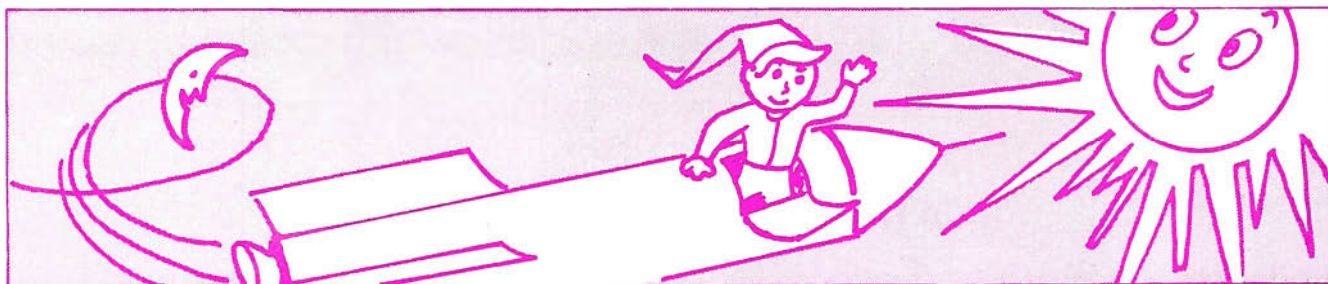

Штуку гном утнув таку:
Стриб — і вже у літаку!

Та побачив гном в ту мить,
Що ракета небом мчить.

Як миналась з літаком,
На ракету скочив гном.

У кабіні заховався,
Коло місяця промчався.

„Місяць? Тут були вже люди.
Хочу далі — що там буде?”

Пальцем кнопку потиснув,
Боком сонечко минув.

Та з-за сонечка в ту мить
Пеле! — метеор летить!..

Грюк в ракету! Ромтомтом
Справно вискочив вікном —

І летів, мов камінь в річку,
Аж збудивсь на власнім ліжку.

КОМПОЗИТОР СТАНИСЛАВ ЛЮДКЕВИЧ

Найстарший віком український композитор Станислав Людкевич помер 12-го вересня 1979 року у Львові, проживши сто літ.

Народився Людкевич 24-го січня 1879 року на західних землях України, в місті Ярославі над Саном, в родині учителя. Вчився в народній школі й гімназії в Ярославі, а закінчив університет у Львові. Деякий час був учителем гімназії (середньої школи), а потім цілковито віддався музиці.

З дитячих років почав учитися музики спершу у своєї мами, яка вчила його гри на фортепіяні. Потім продовжував навчання музики, як був у гімназії, а завершив свою музичну освіту в віденському університеті, де здобув звання доктора музикології.

Вже як 14-річний юнак почав компонувати, творити власні музичні твори для хорів та фортепіяну. Як був студентом університету, написав більший твір для хору й оркестри до поезії Івана Франка „Вічний революціонер”. Цей твір був виконаний

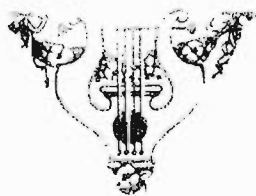

під час концерту на пошану Франкові. Живучи весь час у Львові, був учителем гімназії та директором Вищого Музичного Інституту. Згодом став професором композиції у Львівській Консерваторії.

Людкевич залишив по собі низку музичних творів, що придбали йому велику славу. Між ними на перше місце вибиваються „Заповіт” і „Кавказ” (до слів Шевченка), „Наймит” (до слів Франка) — всі для хору з оркестрою. До симфонічних його творів належать „Прикарпатська симфонія”, „Веснянки”, „Дніпро”, „Каменярі”. Написав оперу „Довбуш”

написав композиції для хору з фортепіяном, солоспіви з фортепіяном — до слів Т. Шевченка, І. Франка, О. Олеся та інших українських поетів. Крім багатьох музичних творів, укладав підручники для тих, що вчать музики, і статті на тему музики. Опрацював записи українських народних мелодій.

Станіслава Людкевича вважають за одного з найвидатніших українських музиків.

Ганна ЧЕРІНЬ

ВІРНИСТЬ БАТЬКІВЩИНІ

На світі багато народів,
І всі вони інші, відмінні.
І часом аж викличе подив
Їх вірність своїй батьківщині.

Ірландці кохають Ірландію;
Голландці шанують Голландію.

Свою батьківщину греки
Вітають із мандрів далеких.

Свій край прославляють еспанці
І в пісні, і в бистрому танці.
І люблять пустелю араби,
Як рідного краю привабу.

А ми, запорожців нащадки,
Хіба в нас інакші порядки?

Чи ж можемо ми з чужині
Свій край призабути?
О, ні!

Ми теж, як і інші народи,
Кохаємо рідну країну,
Бажаєм для неї свободи
І віддані їй до загибуні.

Відданки — тут — devoted; загибуні, загибель — (death).

ПРО СЛАВНОГО КОРОЛЕВИЧА ГАРАЛЬДА СМІЛИВОГО

Велике й гарне місто лежало на сімох зелених горбах. У місті було сімсот золототерхих церков і сімдесят срібних палат. Попри місто плила велика ріка. За містом росли темні ліси й чагарники, повні грізних ведмедів, хитрих лисів і скорих стрибунів-оленив. У місті жив Великий Князь, володар багатої землі, міст і сіл.

Місто було столицею й звалось Київ, могутня ріка, що плила широким руслом — це Дніпро, а земля, якою володів князь — Україна.

Великий Князь мав найкращу палату й багаті одяги. Його дорадники-боляри мали теж палати або двори, а всі інші люди, хоч жили не так достатньо, почувалися вдоволено й щасливо. Від багатьох років ніякий ворог не важився нападати на мешканців і забирати їх у полон. На сторожі стояли ясні воїни, лицарі, заковані в залізні панцери, з золотими шоломами і срібlistою зброєю. Щасливо жили в місті, крім українців, теж інші чужі люди: араби, греки, латинці, вірмени, німці, венеціанці, французи й хозари.

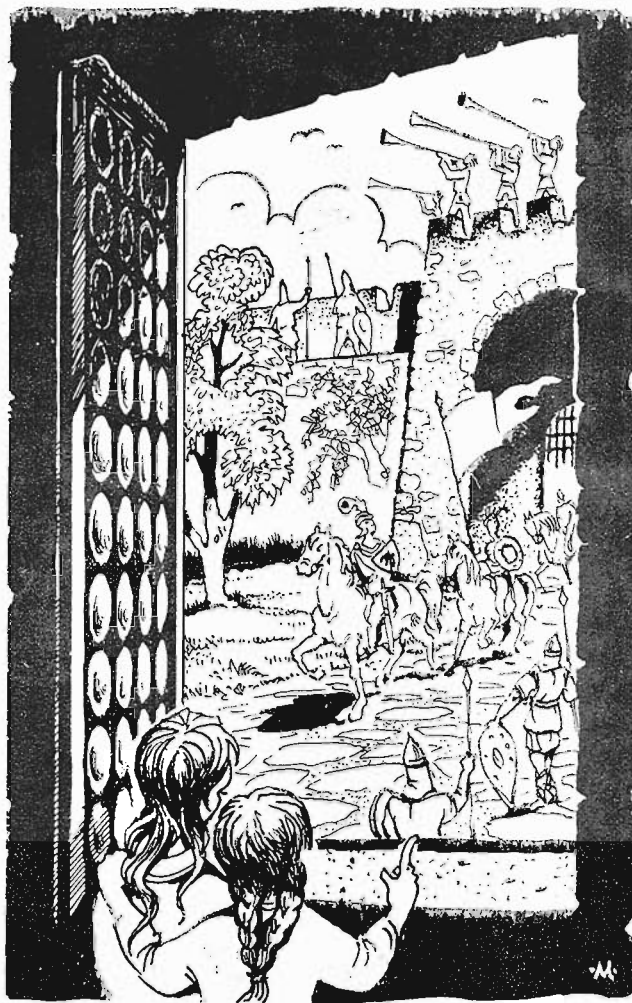
Великий Князь називався Ярослав, а народ називав його ще Мудрим. Він мав двох синів і дві доні. Старший син Володимир був тоді на війні, молодший учився дома. Дві дівчинки наповняли сміхом і забавами княжу палату: старша дванадцятилітня Єлисаветка і маленька ще Анночка.

Одного весняного дня, коли обі сестрички гуляли в кімнатах, залунали над містом звуки труб. Анночка підбігла до вікна. Воно було високе, все з кольорових малих скел, і треба було його відчинити, щоб побачити те, що діється в місті. Анночка була замала, щоб досягнути замка, і їй допомогла Єлисаветка. Глянули на місто і сплеснули в долоні із здивування.

— Дивись, дивись! — вигукнула захоплено Анночка.

Чорні очка Єлисаветки засвітилися радістю. Обі дівчинки дивилися зачудовані на місто. На вежі міського муру, біля в'їздової брами, сім герольдів трубило на срібних трубах. Це був знак, що в місто в'їжджають славні і достойні гості. Чотири кремезні сторожі відкрили браму, і тоді обі князівни побачили чудне диво: на баских конях, накритих барвистими накривалами, в'їхали до міста лицарі. Вони мали чужинну зброю, червоні стяги з синіми хрестами на списках, а на грудях золоті бляхи з чудними знаками. Найбільшу увагу звертав на себе лицар, що їхав посередині в першому ряді. Його кінь був білий-білий, покривало на коні червоне, а зброя на лицарі горіла золотом і сріблом. Він скинув шолом. Довгі кучері ясного волосся сплили йому на плечі, і він з радісним усміхом почав розглядати місто.

— Що в нього на грудях? — спитала Анночка.

— Це дракон, схожий на нашого змія. Це старовинна відзнака вікінгів.

— Хто це вікінги? — шепотом спитала Анночка.

— Лицарі, найславніші здобичники, а їхня батьківщина сувора й холодна: самі скелі і страшне бурунне море.

Вікінг з ясним волоссям, розглядаючи цікаво нове для нього місто, глянув на вікно і побачив князівен. Єлисаветі здалося, що вікінг не відвертає від неї очей. І справді, юнак, усміхаючись привітно, поздоровив її, схиляючи голову в лицарській пошані. Засоромлена Єлисавета відбігла від вікна, а коли згодом знову глянула на місто, вулиця була порожня. Тільки здалеку, десь з-поза закруту, доносилася відгомін кінських копит.

Ввечері Єлисавета довго не могла заснути. Їй звижився золотоволосий лицар на білому коні. Хто він? — думала і не знаходила відповіді.

Княжа палата стояла на старокієвській горі. З вікон вигідно можна було розглядати і місто і

далекі його околиці. Єлисаветка любила сидіти в віконній ніші і радіти столицею та багатою веселою батьківщиною.

Великий Дніпро шумів водами, по ньому неслися в далекі південні краї по той бік моря білі крилаті човни. За Дніпром були ліси. А за ними кочували вороги, що колись появлялися аж під самою столицею і забирали людей у полон. Єлисаветка знала це з розповідей старих людей. Її тато, великий князь, завів велике військо, яке хоробро боронило рідного краю. З другого вікна було видно поля, оселі та шлях, що йшов до міста Вишгороду, а там ще далі — у великі багаті царства. Єлисаветка часто споглядала на шлях — вона хотіла знати, як там, у тих чужих землях, які там живуть люди і як вони виглядають. Але шлях мовчав, губився в сивій далині, тільки легкий вітер приносив відти запах піль і квітів.

Єлисаветка підбігла до іншого вікна. З нього бачила шлях, що йшов до Чорного моря, до Босфорського царства. Велике й могутнє було те царство. У скарбниці свого батька вона бачила дорогі паволоки, перські намиста і золоті сережки, що їх привозили темнолиці купці.

Споглядаючи на місто, вона завжди пестила очима палату своєї бабуні Ольги. Цей гарний двір з поверховими кімнатами потопав у зелені дерев. Побіч нього стояла палата боярина Вишати, що мав дві доні, бліденьку Оленку й жваву Божену. Вони нетерпеливо вижидали свого батька, який саме тоді пішов у похід разом з братом Єлисаветки, Володимиром. Далі зліва примістився базар, а зправа — гладкий тік, площа з бальконами й сидіннями по боках; тут відбувалися лицарські гри-турніри. З-поза садів виглядали двори князя Гліба і боярів Чудини, Ольми, Мстислава та Брячислава. Вихилившись з вікна, можна було бачити дві церкви. Пресвятої Богородиці і святого Василя. На площі біля них стояли чотири мідяні коні на мармурових підставах і кам'яні діви, що їх дідо Єлисавети привіз із Корсуна.

Особливу радість справляли Єлисаветці лицарські гри-турніри. Молоді лицарі, закриті залізною зброєю, ставали на конях до двобою і старалися скинути в розгоні один одного на землю. Смішно було, коли переможений лицар ніяк не міг сам підвестися з землі, бо залізна зброя була туга й важка. Хто звалив з коня свого суперника, діставав нагороду: стрічку і китицю квітів. Останнього року Єлисаветка перший раз давала нагороди лицарям.

Через місяць Єлисаветка побігла до княжого саду назбирати квіток. День був теплий і радісний. Князівна заплела собі вінок у волосся і нарвала немало квіток, щоб приодобити кімнати. Її було так весело на душі, що вона заспівала собі улюблену свою пісеньку:

**Добридень тобі, сонечко ясне.
Ти святе, ти ясне-прекрасне,
Ти чисте, величне, поважне.**

— Добридень, гарна дівчино! — почувся нагло чужий голос.

Єлисаветка збентежено оглянулася. За нею, розхильючи віти ямину, стояв ясноволосий лицар.

— Добридень, лицарю! — помовчавши, відповіла тихо. — А як ти дістався до княжого двору?

Лицар підійшов ближче. Мав на собі голубий одяг, на голові м'який берет з пером, а в руках тримав лютню.

— Я давно вже хочу тебе стрінути, дівчино. Цілий місяць стежив і розпитував, але ніхто не хотів мені дати відповіді. Аж сьогодні, блукаючи по саду, стрінув тебе. Щасливий день для мене!

Єлисаветка почервоніла на лиці по самі вуха, а лицар говорив далі:

— Я сам є гостем тут, а зовуть мене Гаральд.

— А я Єлисавета.

Ішли поруч і розмовляли.

— Я син короля норвежців, — мовив Гаральд. — Я пішов у світ придбати собі славу й гарну дружину.

Єлисаветка глянула на лютню. Гаральд засміявся.

— Ти думаєш, що коли я граю на лютні, то не вмію бити ворогів? О, ніколи не покину я меча ні щита!

І він розповів, що вороги прогнали його батька з батьківщини, але прийде час, коли він вернеться на прадідівський престіл.

— Виступатимеш у турнірі? — цікаво спитала Єлисаветка.

— Так! — відповів гордо. — Поки я прибув у Київ, поборов багато славних лицарів. Це було на дворах Вельфів, у Трієрі, не кажу вже про Венецію й угрів. Я здобув нагороди найкращих дівчат світу, і на мою честь грали на цитрах та співали пісні.

Невдовзі було свято Юрія, а з тим і день турніру. У першій частині свята великий князь мав посвятити юнаків у нові лицарі, а в другій відбувались ігрища.

Площа ігрищ була вже наповнена глядачами. Останніми засіли на бальконі великий князь із сім'єю і своїми прибічними. Золотом записали труби герольдів на тлі голубого неба. Сріблом виписувала їхня зброя. Залунали величні тони — знак, що свято почалося.

Єлисаветка цікаво дивилася на те, що діялося довкола. Перед бальконом князя стояли в нерухомих лавах юнаки, що за хвилину мали стати лицарями. По боках площі приглядалися до святкової дії лицарі, готові до турніру. Горіли очі юнаків, коли Ярослав Мудрий зійшов до них і промовив незабутні врочисті слова:

— Будьте мужами на війні, відважні, духом гарні, для вбогих милосердні і богобійні! Цурайтеся диявола і не слухайте мови злих людей!

Великий князь викликав юнаків одного за одним і кожного вдаряв легко мечем по плечі. Вовода князя давав юнакові ознаки лицаря: меч і срібні остроги.

Коли обряд посвячування закінчився і князь вернувся на балькон, до воеводи Дулими нахилився варязький ярл, князь достойного роду:

— Сотня юнаків. Щороку так?

— На святого Юрія, — відповів воевода, а вікінг поклав важку руку на його плече.

— Рад би мати їх у моїй дружині!

Між гістьми сиділи угорські королевичі Андрій і Левента, франконський герцог у чорній киреї і сумовиті трубадури з далеких сторін, що так гарно виспівували хвалу князям і жіноцтву, були тут льотаринці з Фляндрії і Шампанії у щирозолотій зброї, льомбардські князі, що йдучи голосно дзвонили великими срібними острогами.

Юнацтво, посвячене в лицарі, засіло на осібних лавах, радіючи княжим признанням і горде назвою молодих лицарів.

У княжій льожі сиділи в першому ряді великий князь з княгинєю, княженко і обі княжні, а за ними воеводи і заслужені лицарі. Князь глянув по полі ігрищ, а коли лицарі станули готові, дав знак розпочинати турнір.

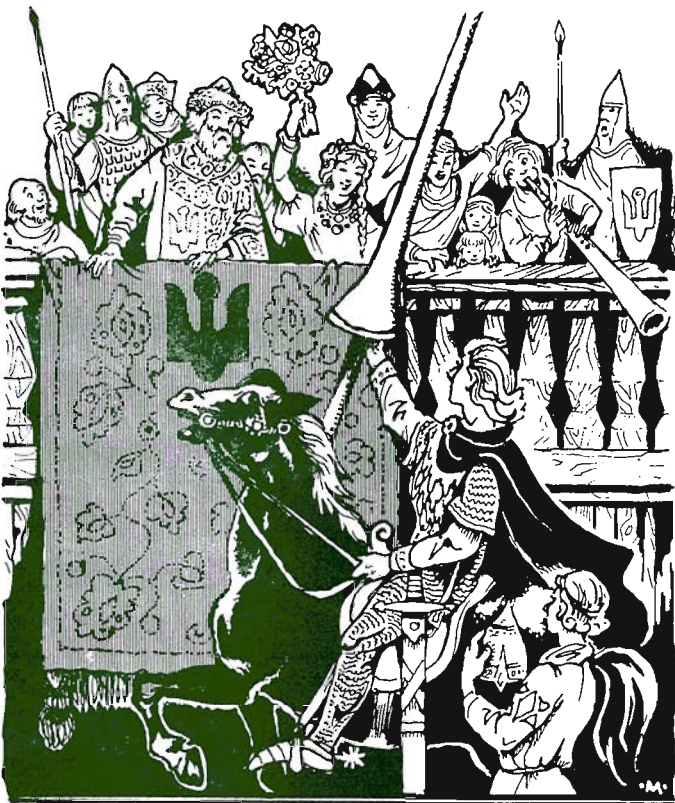
Єлисаветка бачно спостерігала лицарів. Знала, що між ними є шведи, франконці, моравці й інші, але вона шукала очима ясноволосого королевича Гаральда. Та хто міг пізнати його серед пишних лицарів з закритими залізом обличчями?

І коні і лицарі були прибрані у дорогі пера з далеких країн півдня, коні були прикриті накрива-

лами, а лицарі закуті в зброю. Кожний з них тримав у руці важкий довгий спис.

Лицарі рушили до турніру. Тільки один лишився на місці. Він мав на собі чорну зброю без прикрас і сидів на чорному коні. Кінь нетерпляче кусав вудила і копав ногою землю, але лицар сидів непорушно, наче б увесь був з заліза.

Ігрища проходили з дзенькотом ударів заліза об залізо і в гаморі радості та сміху глядачів, коли

дехто з лицарів незручно, у тяжкому залізі, звалювався на землю, його підносили і забирали з поля ігрищ княжі слуги. Лицарів меншало. Врешті, коли на полі залишилися тільки три останні переможці, чорний лицар рушив до змагу.

— Один на трьох! — пронісся шепіт подиву.

Чорний лицар націлювався списом до удару і підігнав коня. Зручно відхилив списом спис противника і легко скинув його з коня. Тоді обернувся із розгоном кинувся на другого. Дзенькнуло залізо, майнули коні побіч і великим колом завернули знову проти себе. Цим разом з двох боків грозила небезпека чорному лицареві. Спереду гнався на нього один противник — великий ростом лицар з червоними перами і мальованим у синьо-білі смуги важким списом. І в той момент, коли їхні списи стрінулися, збоку налетів на чорного лицаря другий противник. Здавалося, що його спис з розгоном викине чорного лицаря з коня. Але він був зручніший, — нагло похилився, майже поклався на коня і спис противника погнався в порожнечу. Рівночасно вдарив синьо-білого лицаря і скинув його з коня.

(Закінчення на стор. 15-й внизу)

ПЕРШИЙ ШЕЛЕСТ ЖОВТИХ ЛИСТОЧКІВ

(Ілюстрація Яреми Козака)

Було це давно, ще за князювання Олега чи Ігоря. Була собі дівчина, хороша, як квітка. Мала довге золоте волосся, одягалася в зелену сукню. Жила сама в лісі, у похилій хатинці. Але не була самотня, бо лісові звірята все відвідували її та гралися з нею. Пташки цвірінькали весело, а лисички-хитрунчики приносили їй їжу. Гладила та пестила зайчиків, але їй любила всіх інших звірят і все їм допомагала, чим могла.

Одного вечора прибігло маленьке зайченя та ледве промовило зі страху:

— Ой, горе та нещастя нам, усім звірятам лісу! Стара сова повідомила мене, що до нашого лісу прилетять дикі гуси та качки, а за ними прийдуть мисливці. Мусимо гусям і качкам якось допомогти!

— Дякую, зайчику, за повідомлення! Я це проголошу всім мешканцям лісу. Іди та покликай їх усіх!

Перестрибнуло зайченя повалене дерево та зникло в гушавині. За кілька хвилин прибігла вся лісова звіряча громада. Дівчина стала на старий пеньок грубезного дерева та голосно промовила:

— Дорогі мої друзі! Дістала я вістку: гуси та качки прилітають з півночі до цього лісу, а за ними прийдуть мисливці з луками. Треба тим бідним птахам допомогти. Але є ще одно нещастя, про яке я сама дізналася: листя дерев уже жовтіє, та не шелестить. А гуси і качки лише тоді чують небезпеку, коли шелестить листя.

Минав час. Прийшла Осінь. Зайшла в ліс відвідати дівчину.

— Як живеш, сестричко моя? Чому ти така сумна, що тебе турбує? — питає.

— Мила сестричко, надходить нещастя до нашого лісу і не знаємо, що робити. Прилетять до нас гуси і качки, а за ними прийдуть мисливці. А ще гірше, що листки дерев уже жовтіють, та не шелестять. Що ж нам робити?

— Лиш одну річ можна зробити, — каже Осінь.

— Що таке? — запитала зацікавлена дівчина.

— Я тобі скажу, коли прийде час.

Минуло кілька днів. Одного ранку прилетіли гуси та качки. Сіли коло озерця відпочивати. Хлюпались у воді та сушилися на травиці. Дівчина годувала їх, а вони весело гегали і квакали, немов дякували їй. Де не взялася Осінь і каже сумно:

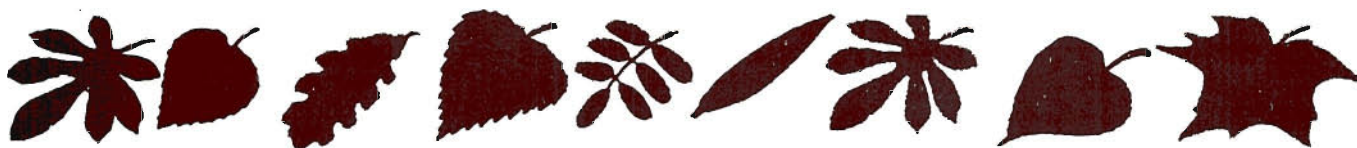
— Я була на узліссі та бачила людей з луками і стрілами.

Тільки промовила вона ці слова, зірвалася буря, подув сильний вітер і почав іти дощ. За кілька хвилин буря успокоїлася, але мисливці вже були недалеко. Вони йшли стежкою, яка вела їх до озера. Було вже чути їхні голоси, гавкання псів та гупотіння кінських копит. Але гуси та качки не чули їх і далі сиділи на траві.

Нараз почувся якийсь шелест. То почали падати на землю жовті листки з дерев. Вони своїм шелестом остерегли гусей та качок про небезпеку.

Дівчина подякувала Осені за допомогу. Всі звірята бавилися радісно та прислухувалися до шелесту перших жовтих листків, що гармонійно творили чудову музику

Мартуся Ростислава Б і п и к
11 років, Монреаль, Канада

ЩО ЧИТАТИ?

ШКОЛЯРСЬКІ ПРИГОДИ

В Рокі Дитини українські школярі отримали гарний дарунок. Поетка і письменниця, Ганна Черінь, з писаннями якої читачі „Веселки” знайомі з нашого журналу, видала книжку п. з. „Що денник школярки Мілочки”. Це віршоване оповідання у 24 розділах про життя, навчання і пригоди дівчинки Мілочки й її шкільних товаришів. Авторка розповідає, як Мілочка пішла перший день до школи, як тяжко було їй знайти товаришок і привикнути до шкільних обов’язків. Але згодом вона призвичаїлася і навіть записалася до суботньої українознавчої школи. Авторка розповідає теж про забави, розваги, позашкільні заняття дітей, прогулянки, літні табори. Оповідання закінчується сном Мілочки про країну її батьків — Україну та мріями про те, чим вона стане після закінчення школи, ставши дорослою. Вона знає, що „тільки праця і знання, зроблять з неї щось путяще”.

Книжка прикрашена ілюстраціями Едварда Козака. Видана на доброму папері цитриново-жовтого кольору, ілюстрації надруковані темно-зеленим кольором. Має пів-тверду картонову обкладинку.

„Щоденник школярки Мілочки”, це передрук з „Веселки” (річник 1959). Книжка вийшла стараннями авторки при допомозі Філядельфійської Окружної Управи Союзу Українок і Гуртка Прихильників Книжки ім. Ліни Костенко.

Напишіть листа до св. Миколая, щоб приніс вам її в дарунок під подушку, або, щоб ангелик поклав її під вашу ялинку.

Замовляти:

L. Chajkowsky
115 Thorndike Rd.
Philadelphia, Pa. 19115, USA

Ціна 3.00 дол.

В. Б.

Світлана КУЗЬМЕНКО

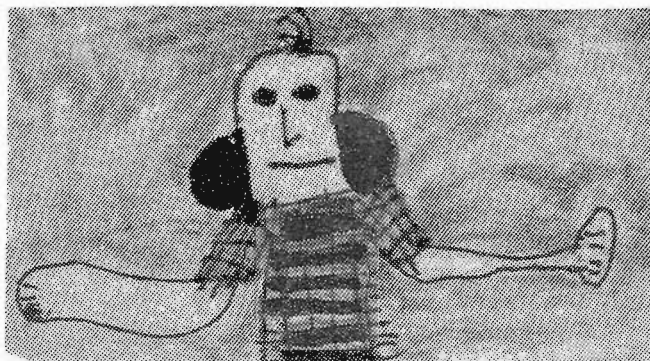
О С І Н Ї

Вже на дворі осінь:
Пожовтіли трави.
Одяглись дерева
В одяг золотавий.

Стали дні коротші
Й часто — хмарно-сірі.
Відлітають птахи
У далекий вирій.

Посумніли луки.
Посумніло поле.
Поспішають діти
Ранками до школи.

Вчитимуться в школах
До самого літа.
Знатимуть багато
Пильні, чемні діти.

Дорога „Веселко!”

Я намалювала
Мілочку.

Вона чекає
на автобус.

Софія Рудакевич, 5 років
Сиракузи, Н. Й.

СОФІЯ

ПРО СЛАВНОГО КОРОЛЕВИЧА ГАРАЛЬДА СМІЛИВОГО

Чорний лицар поволі підніс забороло з лиця і скинув шолом. Єлисавета знерухоміла з несподіванки. Перед нею стояв золотоволосий Гаральд і не менш здивовано дивився на неї. Він ніяк не сподівався, що дівчина, яка йому так сподобалася, була донькою славного володаря України, Ярослава Мудрого.

— Славно! Славно! — гомін голосів і оплесків понісся над площею.

Тоді чорний лицар підїхав під княжу льожу і зупинився перед Ярославом. Біля батька сиділа Єлисаветка, тримаючи в руці стрічку переможця і велику китицю квітів.

Глибоко схиливши голову, Гаральд прийняв нагороду з рук Єлисавети.

Пояснення-сповничок: великий князь — титул володаря Руси-України, однозначний з титулом короля в Західній Європі; ніша — заглиблення в мурі; посвячування в лицарі — церемонія впровадження юнаків у лицарський стан доторком мечем плеча юнака; трубадури — західно-європейські поети-співаки-музиканти з XI-XIII стол., що мандрували по дворах і замках вельмож; паволока — дорога шовкова тканина; герольди — княжі-королівські окличники-оповісники, що оголошували народу накази своїх володарів; льожа — відокремлене місце з сидінням для кількох осіб (box); забороло — бляха, що закривала очі і обличчя лицаря; шолом — металевий убір голови у середньовічного лицаря.

(Закінчення буде)

РОЗКАЖІТЬ СВОЇМИ СЛОВАМИ ЦЮ ПРИГОДУ

(Ілюстрації Юрія Козака)

